

MINISTERSTVO OBRANY

MODUL - B

ZAJIŠŤOVÁNÍ OBRANY STÁTU

Praha 2020

© MV–generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

ISBN 978-80-7616-066-8

Obsah

1 Úvod	5
2 Obrana státu.....	6
2.1 Pojem, právní úprava	6
2.2 Strategické dokumenty upravující oblast obrany státu.....	6
2.2.1 Bezpečnostní strategie České republiky	6
2.2.2 Obranná strategie České republiky.....	6
2.3 Bezpečnostní prostředí a bezpečnostní hrozby	7
2.4 Úloha bezpečnostního systému České republiky při zajišťování obrany státu	10
2.5 Krizové stavy, které lze vyhlásit v souvislosti se zajišťováním obrany státu	10
2.6 Mobilizace a demobilizace.....	10
3 Členství České republiky v mezinárodních organizacích z pohledu zajišťování obrany státu	12
3.1 Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization, NATO).....	12
3.2 Evropská unie (EU).....	12
3.3 Organizace spojených národů (OSN).....	13
3.4 Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)	13
4 Povinnosti při zajišťování obrany státu	15
4.1 Parlament České republiky.....	15
4.2 Prezident České republiky	15
4.3 Vláda České republiky.....	15
4.3.1 Bezpečnostní rada státu	18
4.3.2 Výbor pro obranné plánování.....	18
4.3.3 Ústřední krizový štáb.....	18
4.4. Ministerstvo obrany.....	19
4.4.1 Krizový štáb Ministerstva obrany.....	20
4.4.2 Pracoviště krizového řízení	20
4.5 Ministerstva, jiné ústřední správní úřady a Česká národní banka	20
4.6 Územní samosprávné celky	21
4.7 Právnícké osoby.....	22
4.8 Fyzické osoby	23
5 Plánování obrany státu.....	24
5.1 Plány obrany státu	24

5.1.1 Ústřední plán obrany státu	24
5.1.2 Plán odpovídajících sil a prostředků nezbytných k zajišťování obrany státu za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu	26
5.1.3 Plán doplňování odpovídajících sil a prostředků nezbytných k zajišťování obrany státu za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu	26
5.1.4 Plány hospodářské mobilizace	26
5.1.5 Plán operační přípravy státního území České republiky	26
5.1.6 Plán realizace operační přípravy státního území České republiky	27
5.1.7 Předběžné operační plány a stálé obranné plány	27
5.1.8 Seznam opatření Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu	27
5.1.9 Katalog opatření Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu	28
5.1.10 Plány přípravy občanů k obraně státu	28
5.1.11 Dílčí plány obrany	28
6 Krizové řízení NATO a Evropské unie	31
6.1 Systém reakce Severoatlantické aliance na krize	31
6.2 Cvičení orgánů krizového řízení NATO a Evropské unie	32
7 Šestifázový proces řízení obrany České republiky	33
8 Operační příprava státního území	34
9 Ozbrojené síly České republiky	36
9.1 Členění	36
9.2 Úkoly	36
9.3 Armáda České republiky	36
10 Použití Armády České republiky při řešení mimořádných událostí nevojenského charakteru	37
11 Krajská vojenská velitelství	39
12 Branná povinnost	41
13 Záloha ozbrojených sil České republiky	42
14 Příprava občanů k obraně státu	43
15 Související právní předpisy	45
16 Související strategické, koncepční a jiné zásadní dokumenty	47
17 Doporučené internetové odkazy	49

1 Úvod

Cílem publikace je poskytnout ucelený přehled o problematice zajišťování obrany České republiky a ukázat roli jednotlivých prvků bezpečnostního systému státu v tomto procesu. Pro hlubší studium problematiky je možno využít právní předpisy, strategické a koncepční dokumenty a další materiály z oblasti plánování a zajišťování obrany státu, které lze najít na internetových stránkách Ministerstva obrany (www.army.cz).

2 Obrana státu

2.1 Pojem, právní úprava

Obrana státu je v souladu se zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, souhrn opatření k zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším napadením. Obrana státu zahrnuje výstavbu účinného systému obrany státu, přípravu a použití odpovídajících sil a prostředků a účast v kolektivním obranném systému.

Česká republika zajišťuje svoji obranu zejména v rámci společné obrany NATO podle článku 5 Severoatlantické smlouvy. Členství v mezinárodních organizacích však nesnímá prvotní odpovědnost za vlastní obranu a Česká republika samostatně i ve spolupráci s dalšími státy udržuje a rozvíjí, v souladu s článkem 3 Severoatlantické smlouvy, svoji individuální i kolektivní schopnost odolat ozbrojenému útoku.

2.2 Strategické dokumenty upravující oblast obrany státu

2.2.1 Bezpečnostní strategie České republiky

Bezpečnostní strategie České republiky je základním dokumentem bezpečnostní politiky České republiky. Dokument obsahuje východiska bezpečnostní politiky České republiky, bezpečnostní prostředí, bezpečnostní zájmy a strategii prosazování těchto bezpečnostních zájmů.

Bezpečnostní strategie České republiky představuje přístupy, nástroje a opatření k zajištění bezpečnosti, obrany a ochrany občanů a státu. Úkolem vlády České republiky a orgánů územních samosprávných celků je zajišťovat bezpečnost obyvatel, obranu svrchovanosti a územní celistvosti země a zachování náležitostí demokratického právního státu. Institucionálním nástrojem pro dosažení těchto cílů je bezpečnostní systém, který se průběžně přizpůsobuje aktuální bezpečnostní situaci v České republice i ve světě.

Bezpečnostní strategie České republiky je pravidelně aktualizována, poslední aktualizace proběhla v roce 2015.

2.2.2 Obranná strategie České republiky

Obranná strategie České republiky vychází z principů, bezpečnostních zájmů a hodnot zformulovaných v Bezpečnostní strategii České republiky. Definuje východiska obranné politiky České republiky a tři pilíře obrany, kterými jsou stát, ozbrojené síly a občan.

- **Pilíř 1 – zodpovědný přístup státu k obraně České republiky a spojeneckým závazkům**

Za přípravu a zajišťování obrany státu odpovídá vláda České republiky. Obrana státu je záležitostí všech složek státní správy, územní samosprávy, právnických osob i občanů. Vláda České republiky vytváří podmínky pro rozvoj ozbrojených sil České

republiky a garantuje, že tyto síly splňují požadavky pro obranu svrchovanosti a územní celistvosti státu v rámci kolektivní obrany NATO.

- **Pilíř 2 – akceschopné ozbrojené síly**

Cílem České republiky je mít ozbrojené síly naplněné motivovaným, vycvičeným, všestranně připraveným a náležitě vybaveným personálem. Obdobně je nezbytné i vybavení ozbrojených sil České republiky materiálními prostředky.

- **Pilíř 3 – občanská povinnost k obraně státu**

Obrana státu je občanskou povinností i právem občana České republiky a zároveň jeho morálním závazkem. Zákonná povinnost občanů bránit svou vlast nezanikla ani s profesionalizací Armády České republiky.

Obranná strategie České republiky je pravidelně aktualizována, poslední aktualizace proběhla v roce 2017.

2.3 Bezpečnostní prostředí a bezpečnostní hrozby

Prostředí ovlivňující v současné době bezpečnost České republiky je charakterizováno vysokou dynamikou změn a obtížnou lokalizací a předvídatelností hrozeb a rizik z nich vyplývajících, jejich zdrojů či případných dopadů.

Pravděpodobnost přímého vojenského napadení území České republiky je nízká. Základní garancí tohoto příznivého stavu je členství České republiky v Severoatlantické alianci i v Evropské unii a její dobré vztahy se sousedními zeměmi.

V současné době sice v euroatlantickém prostoru dochází k prohlubování integračních a demokratizačních procesů, zároveň se však na globální úrovni zhoršuje bezpečnostní prostředí. Zkušenosti z posledního vývoje ve světě ukazují, že přímé použití vojenské síly stále slouží jako nástroj k prosazování národních či skupinových zájmů a zvyšuje možnost vzniku konvenčního konfliktu či občanské války s dopadem na území našich aliančních spojenců.

S členstvím v Severoatlantické alianci převzala Česká republika rovněž příslušný díl odpovědnosti za bezpečnost a obranu území svých spojenců v rámci systému kolektivní obrany. Naplnění tohoto závazku, tedy aktivní a spravedlivý příspěvek České republiky do systému sdílené odpovědnosti a vzájemné pomoci v rámci Severoatlantické aliance a Evropské unie, významně přispívá i k naší vlastní bezpečnosti.

Z globálního pohledu však není zanedbatelný ani potenciál asymetrických hrozeb (netradiční nevojenský postup, například terorismus, kybernetické útoky, dezinformační kampaně) a zvýšená možnost šíření bezpečnostních rizik i z relativně vzdálených oblastí, kde probíhají místní či regionální konflikty. Nárůst dopadů těchto trendů na bezpečnost České republiky a jejich spojenců nelze vyloučit.

Na základě analýzy bezpečnostního prostředí, ve kterém se Česká republika nachází, lze identifikovat specifické hrozby pro její bezpečnost. Česká republika jako

zodpovědný člen mezinárodních organizací zahrnuje mezi relevantní bezpečnostní hrozby i takové, které nemají přímý dopad na její bezpečnost, ale ohrožují její spojení. Mezi uvedené hrozby patří:

- Oslabování mechanismu kooperativní bezpečnosti i politických a mezinárodněprávních závazků v oblasti bezpečnosti. Některé státy usilují o revizi stávajícího mezinárodního uspořádání a jsou připraveny k dosažení svých mocenských cílů použít metod hybridního válčení, kombinujících konvenční i nekonvenční vojenské prostředky s nevojenskými nástroji (propaganda využívající tradiční i nová média, zpravodajské dezinformační akce, kybernetické útoky, politický a ekonomický nátlak, vysílání neoznačených příslušníků ozbrojených sil). Tyto země posilují svůj vojenský potenciál a snaží se budovat si exkluzivní sféry vlivu prostřednictvím destabilizace sousedních zemí a využívání místních konfliktů a sporů.
- Nestabilita a regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí. Nevyřešené konflikty se všemi svými negativními důsledky mohou mít přímý i nepřímý vliv na bezpečnost České republiky. Spory etnického, teritoriálního nebo politického a ekonomického charakteru mají potenciál vyústit do ozbrojených konfliktů.
- Terorismus. Hrozba terorismu jako metody násilného prosazování politických cílů je trvale vysoká. Charakteristickým rysem je existence nadnárodních sítí volně propojených skupin nebo i jednotlivců (tzv. osamělých vlků), které i bez jednotného velení sdílejí ideologii, cíle a plány k jejich naplnění, zdroje a informace. Jsou schopny přímo ohrozit lidské životy, zdraví a životní prostředí, ale také důležitou infrastrukturu státu. Celoevropsky významným a narůstajícím bezpečnostním rizikem je fenomén tzv. zahraničních bojovníků.
- Šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů. Někteří státní i nestátní aktéři usilují otevřeně či skrytě o získání zbraní hromadného ničení a jejich nosičů. Šíření těchto prostředků může mít závažné důsledky pro bezpečnost v euroatlantickém prostoru. Specifickou hrozbu pak představuje možné použití balistických řízených střel a řízených střel s plochou dráhou letu nesoucích konvenční nebo nekonvenční nálož. Schopnost těchto prostředků zasáhnout z velké vzdálenosti území České republiky nebo jejích spojenců klade vysoké nároky na aktivní i pasivní protipatření.
- Kybernetické útoky. Kybernetický prostor je velmi specifický neexistencí geografických hranic a relativizací vzdálenosti mezi zdroji hrozeb a potenciálním cílem. Díky své asymetričnosti pak umožňuje státním i nestátním aktérům poškodit strategické a významné zájmy České republiky bez využití konvenčních prostředků. Neustále se zvyšuje počet a sofistikovanost kybernetických útoků proti veřejné a soukromé sféře. Tyto útoky mohou způsobit selhání zejména komunikačních, energetických a dopravních sítí či dopravních procesů, průmyslových nebo finančních systémů, mající za následek významné hmotné škody. Závislost ozbrojených sil České republiky na informačních a komunikačních systémech může mít vliv na obranyschopnost státu. S kybernetickými útoky zároveň úzce souvisí problematika politické a ekonomické špionáže.

- Negativní aspekty mezinárodní migrace. Zvyšuje se počet lokálních ozbrojených konfliktů, což vyvolává zvýšení míry nelegální migrace, která je následně zdrojem či katalyzátorem řady bezpečnostních problémů. Nicméně i nedostatečná integrace zcela legálních migrantů může být zdrojem sociálního napětí. Tato skutečnost pak může vést i k nežádoucí radikalizaci členů těchto přistěhovaleckých komunit.
- Extremismus a nárůst napětí mezi etniky a sociálního napětí. Existence sociálně vyloučených lokalit a sociálních skupin se spolupodílí na vytváření kriminogenního prostředí, vyvolává mezietnické a sociální napětí, kterého následně využívají nejrůznější extremistické skupiny.
- Organizovaný zločin, zejména závažná hospodářská a finanční kriminalita, korupce, obchodování s lidmi a drogová kriminalita překračují prostřednictvím obchodních i osobních vztahů hranice států. Narůstá schopnost kriminálních sítí narušovat instituce a hodnoty právního státu, infiltrovat orgány státní správy a ohrožovat bezpečnost občanů. Často se tak děje prostřednictvím korupce. Organizovaný zločin společně s korupčními praktikami může nabýt podoby vlivových, klientelistických, nebo korupčních sítí a vést k podkopání samotných základů společnosti. Výsledkem může být ztráta důvěry občana v poctivost a nestrannost fungování veřejných institucí, pokřivení tržních vazeb, ekonomický úpadek a destabilizace státu. Nejasná hranice mezi politickou a kriminální motivací živenou korupcí navíc často vede k propojování struktur organizovaného zločinu s teroristickými sítěmi.
- Ohrožení funkčnosti kritické infrastruktury. Kritická infrastruktura představuje klíčový systém prvků, jejichž narušení nebo nefunkčnost by měla závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva nebo ekonomiku státu. S ohledem na vysoký stupeň vzájemného propojení jednotlivých odvětví je kritická infrastruktura ohrožena komplexně a to přírodními, technogenními i asymetrickými hrozbami. Zejména funkčnost energetické infrastruktury je ohrožována jak politickými tlaky, tak hrozbami s kriminální podstatou. Příkladem těchto ohrožení jsou politicky motivované manipulace s dodávkami strategických surovin, vstup cizího kapitálu s potenciálně rizikovým původem a cíli do kritické infrastruktury České republiky, sabotáže, kybernetické útoky či hospodářská kriminalita.
- Přerušení dodávek strategických surovin nebo energie. V rychle se měnícím globálním světě získávají otázky zajištění energetické a surovinové bezpečnosti stále větší význam. Soutěžení o přístup ke zdrojům strategických, zejména energetických surovin, se stává nedílnou součástí mezinárodních vztahů. Rostoucí důležitost má i oblast potravinové bezpečnosti a zajištění přístupu ke zdrojům pitné vody.
- Rozsáhlé mimořádné události naturogenního a antropogenního původu (vznikající lidskou činností), které mohou mít kromě ohrožení bezpečnosti, životů a zdraví obyvatel, jejich majetku a životního prostředí dopad také na ekonomiku země, zásobování surovinami, vodou či narušení funkčnosti důležité infrastruktury.

2.4 Úloha bezpečnostního systému České republiky při zajišťování obrany státu

K zajištění bezpečnostních zájmů České republiky je vytvořen komplexní hierarchicky uspořádaný bezpečnostní systém, jehož základní funkcí je řízení a koordinace činnosti jednotlivých složek odpovědných za zajišťování bezpečnostních zájmů České republiky. Za funkčnost bezpečnostního systému České republiky je odpovědná vláda České republiky.

Struktura bezpečnostního systému zahrnuje zejména prezidenta České republiky, Parlament České republiky, vládu České republiky, Bezpečnostní radu státu a její pracovní orgány, ústřední správní úřady, krajské a obecní úřady, ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné sbory, záchranné služby a havarijní služby.

2.5 Krizové stavy, které lze vyhlásit v souvislosti se zajišťováním obrany státu

V závislosti na charakteru krizové situace související s vojenským ohrožením České republiky může být vyhlášen stav ohrožení státu nebo válečný stav. Vyhlášení krizových stavů má státním orgánům a orgánům územní samosprávy umožnit přijetí a vytvoření nezbytných podmínek pro realizaci potřebných opatření pro zajištění fungování státu bezprostředně před krizí nebo po jejím vzniku.

Parlament České republiky může na návrh vlády České republiky vyhlásit stav ohrožení státu, je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy. Vláda České republiky při předložení návrhu bere v úvahu potřebu plnění mezinárodních závazků o společné obraně, intenzitu, územní rozsah a charakter ohrožení České republiky. Stav ohrožení státu se vyhláší pro celé území státu nebo jeho část, doba jeho trvání není zákonem omezena.

Parlament České republiky rozhoduje o vyhlášení válečného stavu, je-li Česká republika napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení. Při rozhodování se bere v úvahu intenzita, územní rozsah a charakter napadení. Válečný stav se vyhláší pro celé území státu, doba jeho trvání není zákonem omezena.

2.6 Mobilizace a demobilizace

Mobilizace ozbrojených sil České republiky je souhrn opatření a úkonů prováděných orgány státní správy, orgány územních samosprávných celků a právníky a fyzickými osobami za válečného stavu k doplnění vojenských útvarů a zařízení osobami, majetkem a věcnými prostředky potřebnými k zajištění obrany České republiky před vnějším napadením anebo je-li třeba plnit závazky o společné obraně.

Mobilizace se provádí hromadným povoláním vojáků v záloze k výkonu mimořádné služby, realizací hospodářské mobilizace, výdejem majetku ze státních hmotných rezerv a dodáním věcných prostředků. Mobilizaci nařizuje na návrh vlády České republiky prezident republiky České republiky. Vyhlášení mobilizace a její podrobnosti se zveřejňují v hromadných sdělovacích prostředcích a mobilizační vyhláškou, která se doručuje občanům a právnickým osobám veřejnou vyhláškou prostřednictvím krajských vojenských velitelství a vyvěšuje se na úředních deskách orgánů územních samosprávných celků.

Mobilizace ozbrojených sil České republiky může být částečná nebo všeobecná.

Demobilizace je souhrn opatření a úkolů prováděných orgány státní správy, orgány územních samosprávných celků a právnickými a fyzickými osobami po ukončení válečného stavu. Provádí se ukončením realizace hospodářské mobilizace, vrácením nespotřebovaného majetku do státních hmotných rezerv, vrácením věcných prostředků jejich vlastníkům a vypořádáním služeb a zapůjčeného nevlastního majetku.

Vojenské útvary a vojenská zařízení válečné organizační struktury ozbrojených sil České republiky jsou na základě zvláštního nařízení náčelníka generálního štábu Armády České republiky postupně rušeny nebo převedeny do potřebné velikosti mírové organizační struktury. Demobilizaci nařizuje prezident republiky na návrh vlády České republiky demobilizačním nařízením, které se vyhláší v hromadných sdělovacích prostředcích a zveřejňuje obdobně jako mobilizační vyhláška.

Vojáci v mimořádné službě budou nejpozději do tří měsíců po zrušení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu buď jednotlivě, nebo hromadně převedeni do odpovídajícího druhu vojenské činné služby nebo propuštěni z jejího výkonu do zálohy ozbrojených sil České republiky.

3 Členství České republiky v mezinárodních organizacích z pohledu zajišťování obrany státu

Z pohledu zajišťování obrany státu je pro Českou republiku významné členství v mezinárodních organizacích, zejména v Organizaci Severoatlantické smlouvy, Evropské unii, Organizaci spojených národů a v Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Cíle těchto mezinárodních organizací se přes jejich rozdílné poslání a geografický záběr vzájemně doplňují a vytvářejí základní bezpečnostní a obranný rámec pro své členské země.

3.1 Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization, NATO)

Organizace Severoatlantické smlouvy (Severoatlantická aliance či NATO) vznikla v roce 1949. V současnosti má 30 členů (Albánie, Belgie, Bulharsko, Černá Hora, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Francie, Chorvatsko, Island, Itálie, Kanada, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Severní Makedonie, Slovensko, Slovinsko, Spojené státy americké, Španělsko, Turecko a Velká Británie).

Členské země zajišťují obranu své suverenity a územní celistvosti prostřednictvím institutu kolektivní obrany, kdy smluvní strany považují ozbrojený útok proti jedné nebo několika z nich za útok proti všem a zavazují se v takovém případě přispět na pomoc napadeným členům. Cíl kolektivní obrany vychází z článku 5 Severoatlantické smlouvy, který zajišťuje vnější bezpečnost členů Aliance a zároveň působí jako odstrašení případného nepřítele:

„Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto odsouhlasily, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, uznané článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti.“

Severoatlantická aliance usiluje o mírové řešení konfliktů. V případě jejich vzniku má potřebné vojenské schopnosti k zahájení operací na kolektivní obranu a na zvládnutí krizí ať už sama, nebo ve spolupráci s mezinárodními organizacemi. Kromě operací a misí se NATO angažuje v dalších činnostech, jako např. vědecká spolupráce a výzkum, humanitární pomoc apod.

3.2 Evropská unie (EU)

Evropská unie je politické a ekonomické uskupení, které vzniklo v roce 1993. V současné době má 27 členů (Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko,

Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko a Švédsko).

Z pohledu zajištění bezpečnosti a obrany je významná společná bezpečnostní a obranná politika, díky níž Evropská unie vystupuje v mezinárodních otázkách jednotně. Cílem zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie je zachovávat mír a posilovat mezinárodní bezpečnost, podporovat mezinárodní spolupráci, rozvíjet a upevňovat demokracii, zásady právního státu a dodržování lidských práv a základních svobod.

Evropská unie při implementaci společné bezpečnostní a obranné politiky využívá zejména prostředky svých členských států, tzn. národní operační centra členských států nebo plánovacího centra NATO.

Nejviditelnějším nástrojem společné bezpečnostní a obranné politiky jsou zahraniční operace s účastí vojáků, policistů, ale i soudců nebo úředníků. Evropská unie zajišťuje svoji bezpečnost a přispívá ke stabilitě ve svém okolí při společných operacích za účelem odzbrojení, při humanitárních a záchranných misích, při poradních a pomocných misích, za účelem předcházení konfliktům a udržování míru a dále při řešení krizí (např. při budování míru a stabilizaci po ukončení konfliktů). Hlavní přidanou hodnotou operací společné bezpečnostní a obranné politiky je kombinace vojenských a civilních schopností pod jedním institucionálním rámcem. Vedle klasických operací, při nichž evropští vojáci dohlížejí na udržování míru nebo ho pomáhají vynucovat, provádí Unie i operace policejní a operace na podporu právního státu.

3.3 Organizace spojených národů (OSN)

Organizace spojených národů byla založena v roce 1945, mezi 51 zakládajícími členy bylo i tehdejší Československo. Cílem Organizace spojených národů, která má současné době 193 členských států, je zachování mezinárodního míru, bezpečnosti a zajištění mezinárodní spolupráce.

OSN mnohokrát pomohla zabránit tomu, aby spory přerostly ve válečné konflikty a přesvědčila nepřátelené strany, aby daly přednost jednacímu stolu před zbraněmi. Pokud ozbrojený konflikt propukl, byla na místě, aby pomohla sjednat příměří a mír. S podporou OSN bylo ukončeno množství konfliktů a válek, často prostřednictvím rozhodnutí Rady bezpečnosti, základního orgánu OSN pro otázky mezinárodního míru a bezpečnosti.

3.4 Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě byla založena v roce 1995. Zahnuje 57 členských států (včetně České republiky) z Evropy, Střední Asie a Severní Ameriky. Jejím hlavním cílem je zajistit mír a prohloubit spolupráci mezi evropskými státy.

OBSE je významným nástrojem včasného varování, prevence konfliktů, krizového managementu a post-konfliktní obnovy. Komplexní přístup OBSE k bezpečnosti se odráží ve třech dimenzích aktivit – politicko-bezpečnostní, ekonomicko-environmentální a lidskoprávní. OBSE se zaměřuje na široké spektrum témat, jako jsou kontrola zbrojení, řešení dlouhodobých konfliktů, lidská práva, demokratizace, boj proti obchodování s lidmi, rovnost pohlaví, volební monitoring, policejní aktivity, kontrola hranic, boj proti terorismu, ekonomické a environmentální otázky apod.

4 Povinnosti při zajišťování obrany státu

Povinnosti při zajišťování obrany státu stanovují jednotlivým subjektům právní předpisy, především ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů a zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

4.1 Parlament České republiky

Parlament České republiky

- vyslovuje souhlas s vysláním ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky a pobytem cizích ozbrojených sil na území České republiky na dobu delší než 60 dnů,
- vyslovuje souhlas s pobytem ozbrojených sil jiných států na území České republiky na dobu delší než 60 dnů,
- rozhoduje o účasti České republiky v obranných systémech mezinárodní organizace, jíž je Česká republika členem,
- rozhoduje o vyhlášení stavu ohrožení státu, je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost anebo jeho demokratické základy,
- rozhoduje o vyhlášení válečného stavu, je-li Česká republika napadena, nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.

4.2 Prezident České republiky

Prezident republiky

- je vrchním velitelem ozbrojených sil České republiky, jmenuje a povyšuje generály,
- schvaluje základní vojenské řády,
- vydává souhlas ke vstupu občanů České republiky do ozbrojených sil jiného státu,
- má právo účastnit se jednání Bezpečnostní rady státu,
- na návrh vlády České republiky nařizuje, zrušuje a formou mobilizační výzvy vyhláší mobilizaci ozbrojených sil České republiky,
- za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu může vyzvat vojáky v záloze, kteří jsou v zahraničí, aby vstoupili do ozbrojených sil spojeneckého státu, na jehož území se nacházejí nebo do něhož se mohou dostat.

4.3 Vláda České republiky

Vláda České republiky

- vyhodnocuje rizika ohrožení státu, která mohou být příčinou ozbrojeného konfliktu, a činí nezbytná opatření ke snížení, popřípadě vyloučení těchto rizik,

- řídí plánování obrany státu, stanoví obsahovou náplň jednotlivých plánů obrany státu a časové etapy pro jejich zpracování,
- schvaluje Ústřední plán obrany státu,
- schvaluje strategickou koncepci obrany státu,
- schvaluje operační plány použití ozbrojených sil České republiky pro stav ohrožení státu a pro válečný stav,
- schvaluje strukturu Armády České republiky,
- schvaluje koncepci výstavby Armády České republiky,
- schvaluje koncepci operační přípravy státního území České republiky,
- schvaluje koncepci mobilizace ozbrojených sil České republiky,
- schvaluje koncepci přípravy občanů k obraně státu,
- rozhoduje o základních opatřeních přípravy státu k obraně,
- rozhoduje o základních směrech výstavby a použití ozbrojených sil České republiky a o zajištění obrany státu,
- stanoví celkové počty vojáků ozbrojených sil České republiky,
- stanoví úkoly ministrům, vedoucím jiných správních úřadů a územním samosprávným celkům při výkonu jejich přenesené působnosti, k provedení svých rozhodnutí při zajišťování obrany státu,
- navrhuje prezidentovi republiky zahájení částečné nebo všeobecné mobilizace ozbrojených sil České republiky a její zrušení,
- navrhuje úpravu stávajících a tvorbu nových zákonů k zajištění obrany státu,
- rozhoduje o vyslání ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, a to nejdéle na dobu 60 dnů,
- rozhoduje o účasti ozbrojených sil České republiky na vojenských cvičeních mimo území České republiky a o účasti ozbrojených sil jiných států na vojenských cvičeních na území České republiky,
- rozhoduje o průjezdu ozbrojených sil jiných států přes území České republiky nebo o jejich přeletu nad územím České republiky, vyjma případů, kdy takovýto průjezd nebo přelet nepřekročí 48 hodin,
- určuje svým nařízením objekty důležité pro obranu státu a úseky státních hranic střežené vojáky Armády České republiky,
- určení členové vlády České republiky se účastní jednání Bezpečnostní rady státu, vláda České republiky k plnění úkolů při zajišťování obrany státu využívá Ústřední krizový štáb, kterému v této situaci předsedá ministr obrany,
- je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy, předkládá Parlamentu České republiky návrh na vyhlášení stavu ohrožení státu,
- je-li Česká republika napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení, předkládá Parlamentu České republiky návrh na vyhlášení válečného stavu.

Právní předpisy ukládají vládě České republiky vedle povinností k zajišťování obrany státu v míru dále povinnosti k zajišťování obrany státu za stavu ohrožení státu a za válečného stavu. Po vyhlášení těchto krizových stavů vláda České republiky:

- činí závěry z vojensko-politického hodnocení mezinárodních vztahů a rozhoduje o realizaci potřebných opatření k odvrácení ozbrojeného konfliktu a ke zvýšení připravenosti k obraně státu,
- rozhoduje o prioritách plnění úkolů, které souvisejí se zajišťováním obrany státu,
- rozhoduje o opatřeních potřebných pro vedení války,

- vyhláší, která práva se v souvislosti s vyhlášením stavu ohrožení státu nebo válečného stavu omezují a které povinnosti se ukládají,
- rozhoduje o počtech fyzických osob, které je nutné určit pro potřeby zajišťování obrany státu k pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci,
- schvaluje operační plány použití ozbrojených sil České republiky pro stav ohrožení státu,
- předloží prezidentu republiky návrh na vyhlášení mobilizace ozbrojených sil České republiky,
- rozhoduje o počtech občanů povinných podrobit se odvodnímu řízení,
- rozhoduje o bezplatném použití státních hmotných rezerv, použití regulačních opatření nebo použití opatření systému hospodářské mobilizace,
- zveřejňuje rozhodnutí o vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu v hromadných sdělovacích prostředcích,
- předkládá Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky k projednání návrh mimořádného státního závěrečného účtu a návrh nouzového státního rozpočtu nebo válečného státního rozpočtu,
- může omezit, zakázat či přikázat vývoz a dovoz vybraných druhů zboží,
- může upravit na stavbách, které určí, průběh stavebních prací včetně jejich přerušování, omezit u vybraných staveb jejich zahajování,
- může na návrh guvernéra České národní banky omezit nebo zakázat nakládání s peněžními prostředky na účtech u osob oprávněných poskytovat platební služby,
- může uložit právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě povinnost dodávat výrobky, práce nebo služby, které jsou předmětem jejich činnosti nebo podnikání,
- může nařídit regulaci prodávaného zboží v obchodní síti,
- může uložit právnickým a podnikajícím fyzickým osobám povinnost ve stanoveném termínu oznámit vládou České republiky určeným správním úřadům aktuální objem zásob ve stanovených druzích materiálu či věcných prostředcích, aktuální údaje o výrobní či provozní kapacitě a disponibilních zdrojích pracovních sil,
- může přijmout opatření, která mohou omezit nebo zakázat obchodování s veřejně obchodovatelnými cennými papíry,
- může přijmout opatření, která mohou omezit nebo zakázat provoz v oblasti silniční dopravy, drážní dopravy, letecké činnosti provozované v České republice civilními letadly, provoz na dopravně významné vodní cestě a užívání pozemních komunikací, a stanovit zvláštní podmínky pro provádění ochrany, údržby a obnovy pozemních komunikací a celostátní dráhy,
- může rozšířit, omezit nebo zakázat distribuci zdravotnického materiálu a léčiv,
- může rozšířit nebo omezit distribuci pitné vody a potravin a stanovit podmínky, za nichž lze změnit organizaci a řízení této distribuce,
- může stanovit technické, popřípadě provozní podmínky pro výstavbu telekomunikačních sítí a zařízení pro jejich využití a podmínky pro pozastavení nebo upřednostnění telekomunikačních služeb,
- může na dobu trvání stavu ohrožení státu nebo válečného stavu v nezbytném rozsahu pro zajištění nouzového státního rozpočtu nebo válečného rozpočtu provést úpravu sazeb daně, nejvýše však o 5 procentních bodů; může osvobodit od daně z příjmů příjmy ze služebního poměru příslušníků ozbrojených sil České republiky a bezpečnostních sborů a příjmy zaměstnanců havarijních služeb za činnost v těchto složkách a dále může osvobodit od daně z příjmů právnických osob ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory a havarijní služby,

- může na dobu trvání stavu ohrožení státu nebo válečného stavu v nezbytném rozsahu pro zajištění nouzového státního rozpočtu nebo válečného rozpočtu provést úpravu předmětů a sazeb poplatků stanovených v sazebníku a osvobodit od správních poplatků ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, hasičské záchranné sbory a havarijní službu,
- může po vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu na dobu trvání stavu ohrožení státu v nezbytném rozsahu pro zajištění nouzového státního rozpočtu nebo válečného rozpočtu provést úpravu předmětů a sazeb poplatníků stanovených v sazebníku a osvobodit od soudních poplatků ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, hasičské záchranné sbory a havarijní službu,
- může po vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu na dobu trvání stavu ohrožení státu v nezbytném rozsahu pro zajištění nouzového státního rozpočtu nebo válečného rozpočtu provést úpravu sazeb daně, zcela nebo částečně osvobodit od daně vozidla používaná k zajištění akcí v rámci vyhlášeného stavu ohrožení státu,
- k plnění úkolů při zajišťování obrany státu využívá Ústřední krizový štáb, jehož předsedou je v tomto případě zpravidla jmenován ministr obrany.

4.3.1 Bezpečnostní rada státu

Pro koordinaci problematiky bezpečnosti České republiky a přípravu návrhů opatření k jejímu zajišťování je zřízena Bezpečnostní rada státu jako stálý pracovní orgán vlády České republiky. Základním úkolem Bezpečnostní rady státu je podílet se na tvorbě spolehlivého bezpečnostního systému státu, zabezpečovat koordinaci a kontrolu opatření k zajišťování bezpečnosti České republiky a mezinárodních závazků.

V rámci Bezpečnostní rady státu působí šest stálých pracovních výborů:

- Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky (v gesci ministra zahraničních věcí),
- Výbor pro obranné plánování (v gesci ministra obrany),
- Výbor pro vnitřní bezpečnost (v gesci ministra vnitra),
- Výbor pro civilní nouzové plánování (v gesci ministra vnitra),
- Výbor pro zpravodajskou činnost (v gesci předsedy vlády České republiky),
- Výbor pro kybernetickou bezpečnost (v gesci předsedy vlády České republiky).

4.3.2 Výbor pro obranné plánování

Výbor pro obranné plánování je pracovním orgánem Bezpečnostní rady státu pro plánování opatření k zajišťování obrany České republiky. Výbor v rámci své činnosti projednává a posuzuje strategické, koncepční a plánovací dokumenty týkající se zajišťování obrany České republiky a řeší další významné otázky související s obranou státu. Předsedou výboru je ministr obrany.

4.3.3 Ústřední krizový štáb

Ústřední krizový štáb je pracovním orgánem vlády České republiky pro řešení krizových situací nebo jiných závažných situací týkajících se bezpečnostních zájmů

České republiky. Ústřední krizový štáb připravuje návrhy řešení těchto situací a jeho předseda je předkládá na schůzi Bezpečnostní rady státu, resp. v případě nebezpečí z prodlení přímo na schůzi vlády České republiky. O aktivaci Ústředního krizového štábu rozhoduje předseda vlády České republiky.

Ústřední krizový štáb zabezpečuje operativní koordinaci, sledování a vyhodnocování stavu realizace opatření přijímaných vládou České republiky, ministerstvy a jinými správními úřady a orgány územních samosprávných celků k zamezení vzniku nebo k řešení vzniklé krizové situace, nebo jiné závažné situace, a poskytuje podporu činnosti orgánům krizového řízení územních správních úřadů a orgánům územních samosprávných celků.

V případě vyhlášení stavu ohrožení státu v souvislosti se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením, za válečného stavu či za dalších situací vojenského charakteru, jež se významně dotýkají bezpečnostních zájmů České republiky, je předsedou vlády České republiky jako předseda Ústředního krizového štábu zpravidla jmenován ministr obrany.

V rámci Ústředního krizového štábu jsou zřízeny odborné pracovní skupiny - skupina pro koordinaci zabezpečení věcnými zdroji a mediální skupina, které jsou aktivovány vždy, když je aktivován Ústřední krizový štáb.

4.4. Ministerstvo obrany

Ministerstvo obrany je ústředním orgánem státní správy zejména pro zabezpečování obrany České republiky, řízení Armády České republiky a správu vojenských újezdů.

Ministerstvo obrany:

- navrhuje vládě České republiky základní opatření k přípravě a organizování obrany státu,
- odpovídá za proces plánování obrany státu a koordinuje jeho přípravu,
- odpovídá za plánování a zabezpečení operační přípravy státního území a připravuje její koncepci, za doplňování ozbrojených sil České republiky a mobilizaci ozbrojených sil České republiky,
- přezkuzuje prostřednictvím svých orgánů přípravu mobilizace ozbrojených sil České republiky,
- vede soubornou evidenci věcných prostředků a soubornou evidenci o fyzických osobách určených k pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci určených k zabezpečení ozbrojených sil České republiky,
- řídí přípravu občanů k obraně státu a provádí vzdělávací, výchovnou a osvětovou činnost v této oblasti;
- uplatňuje stanovisko k politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci z hlediska zájmů obrany České republiky,
- vede soubornou evidenci objektů důležitých pro obranu státu a objektů, které mohou být za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu napadeny.

4.4.1 Krizový štáb Ministerstva obrany

Ke koordinaci činnosti organizačních celků rezortu Ministerstva obrany při hrozbě vzniku krizové situace nebo po vyhlášení krizového stavu je zřízen jako pracovní orgán ministra obrany Krizový štáb Ministerstva obrany.

Krizový štáb Ministerstva obrany zabezpečuje přípravu návrhů opatření pro rozhodnutí ministra obrany k zamezení vzniku krizových situací nebo k řešení vzniklých krizových situací, koordinuje plnění rozhodnutí ministra obrany a souvisejících úkolů, sleduje a vyhodnocuje jejich účinnost a stanovuje a činí potřebná opatření.

4.4.2 Pracoviště krizového řízení

Pracovištěm krizového řízení Ministerstva obrany odpovědným za zajištění připravenosti k řešení možných krizových situací je oddělení plánování obrany státu a krizového řízení sekce obranné politiky a strategie Ministerstva obrany. Mezi jeho nejdůležitější úkoly patří:

- předkládání požadavků a návrhů opatření k přípravě a organizování obrany státu,
- spolupráce při zajišťování obrany státu s příslušnými ústředními správními úřady a orgány územních samosprávných celků,
- zpracovávání plánů obrany státu,
- je věcným gestorem zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky,
- zpracovává krizový plán rezortu Ministerstva obrany,
- koordinuje vzdělávání v oblasti krizového řízení v rezortu Ministerstva obrany,
- zpracovává koncepci přípravy občanů k obraně státu a odpovídá za koordinaci její implementace na rezortní i mezirezortní úrovni,
- odpovídá za činnost Výboru pro obranné plánování,
- odpovídá za přípravu materiálů Ministerstva obrany k projednání v Bezpečnostní radě státu,
- odpovídá za implementaci postupů a dokumentů NATO a Evropské unie v oblasti krizového řízení,
- odpovídá za přípravu a organizaci cvičení orgánů krizového řízení České republiky, NATO a Evropské unie s vazbou na zajišťování obrany státu,
- v případě vyhlášení stavu ohrožení státu v souvislosti se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením, za válečného stavu či za dalších situací vojenského charakteru, jež se významně dotýkají bezpečnostních zájmů České republiky a předsedou Ústředního krizového štábu je jmenován ministr obrany, plní oddělení roli sekretariátu Ústředního krizového štábu.

4.5 Ministerstva, jiné ústřední správní úřady a Česká národní banka

Ministerstva, jiné ústřední správní úřady a Česká národní banka mají k zajišťování obrany státu uloženy tyto povinnosti:

- vyhodnocují mezinárodněpolitickou situaci a navrhují potřebná opatření k zajišťování obrany státu,
- plánují podle rozhodnutí vlády České republiky opatření k zajišťování obrany státu včetně jejich finančního zabezpečení a realizují je,

- odpovídají za výběr objektů důležitých pro obranu státu a v součinnosti s jejich vlastníky a provozovateli za zabezpečení jejich použití k zajišťování obrany státu,
- plní úkoly k zajišťování obrany státu podle rozhodnutí vlády České republiky.

4.6 Územní samosprávné celky

Krajské úřady k zajišťování obrany státu:

- vyhodnocují v součinnosti s ministerstvy, jinými správními úřady a Českou národní bankou objekty, které za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu mohou být napadeny, a navrhují způsob jejich ochrany,
- plánují podle rozhodnutí vlády České republiky opatření k vytvoření nezbytných podmínek pro zajištění životních potřeb obyvatel, fungování státní správy a samosprávy a zabezpečení výběrového doplnění ozbrojených sil České republiky za stavu ohrožení státu nebo mobilizace ozbrojených sil České republiky za válečného stavu a koordinují jejich realizaci u obcí s rozšířenou působností,
- stanovují a realizují opatření k zabezpečení mobilizace ozbrojených sil České republiky podle rozhodnutí Ministerstva obrany a plní další nezbytná opatření k obraně státu,
- řídí evakuaci obyvatel a zabezpečují jejich nezbytné životní potřeby,
- plní úkoly spojené s prověřením opatření pro zabezpečení obrany státu podle rozhodnutí Ministerstva obrany,
- vedou soubornou evidenci o určených věcných prostředcích a jejich vlastnicích a o fyzických osobách určených za stavu ohrožení státu a za válečného stavu k pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci,
- zabezpečují podle požadavků obcí přípravu občanů k obraně státu,
- zpracovávají dílčí plán obrany kraje, který po projednání v bezpečnostní radě kraje schvaluje jeho hejtman,
- určují poskytovatele zdravotních služeb k provedení lékařských prohlídek fyzických osob povolanych k plnění pracovní povinnosti a pracovní výpomoci.

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností k zajišťování obrany státu:

- podílejí se, v rozsahu stanoveném krajským úřadem, na vyhodnocování objektů, které za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu mohou být napadeny, a navrhují způsob jejich ochrany,
- plánují, v rozsahu stanoveném krajským úřadem, opatření k vytvoření nezbytných podmínek pro zajištění životních potřeb obyvatel, fungování státní správy a samosprávy a zabezpečení výběrového doplnění ozbrojených sil České republiky za stavu ohrožení státu nebo mobilizace za válečného stavu,
- vedou evidenci o vhodných věcných prostředcích, které lze využít pro potřeby zajišťování obrany státu za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu a v nezbytném rozsahu vedou osobní údaje o jejich vlastnicích,
- vedou evidenci nezbytných osobních údajů o fyzických osobách, které lze určit pro potřeby zajišťování obrany státu za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu k pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci,
- provádějí výběr vhodných věcných prostředků a kontrolu určených věcných prostředků,
- rozhodují o určení věcných prostředků pro účely zajišťování obrany státu podle druhu a množství,

- rozhodují o povolání fyzických osob, které mají trvalý pobyt v jejich obvodu, k pracovním výpomocím a k pracovním povinnostem pro potřeby zajišťování obrany státu za stavu ohrožení státu a za válečného stavu; koordinují jejich výběr a spolupracují s dalšími obcemi, Úřadem práce České republiky - krajskými pobočkami a na území hlavního města Prahy s pobočkou pro hlavní město Prahu a dalšími správními úřady,
- podílejí se na evakuaci obyvatel a zabezpečení jejich nezbytných životních potřeb podle rozhodnutí krajského úřadu,
- plní úkoly spojené s prověřením opatření pro zabezpečení obrany státu podle rozhodnutí Ministerstva obrany nebo krajského úřadu,
- podílejí se na organizaci přípravy občanů k obraně státu,
- plní další úkoly a poskytují údaje pro zajišťování obrany státu podle pokynů ministerstev, jiných správních úřadů a orgánů kraje,
- ukládají správní tresty za nesplnění povinnosti,
- rozhodují o vyvlastnění ve zkráceném řízení za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu,
- zpracovávají dílčí plán obrany obce s rozšířenou působností, který po projednání v bezpečnostní radě obce s rozšířenou působností schvaluje její starosta.

Obecní úřady k zajišťování obrany státu:

- plní úkoly a poskytují údaje pro zabezpečení obrany státu podle požadavků obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo krajského úřadu,
- zabezpečují výběr a povolávání fyzických osob k pracovním výpomocím nebo k pracovním povinnostem pro potřeby zajišťování obrany státu podle rozhodnutí obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- podílejí se na zabezpečení dodání určených věcných prostředků pro potřeby zajišťování obrany státu podle rozhodnutí obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- plní úkoly spojené s prověřením opatření pro zabezpečení obrany státu podle rozhodnutí Ministerstva obrany, krajského úřadu nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- poskytují potřebnou součinnost v případě výcviku ozbrojených sil České republiky mimo území vojenských újezdů; sepisují škody způsobené právními a fyzickými osobám a škody způsobené na majetku obce, došlo-li ke škodě v přímé souvislosti s výcvikem ozbrojených sil České republiky nebo s prověřením opatření pro zabezpečení obrany státu,
- uplatňují požadavky na přípravu občanů k obraně státu u krajského úřadu cestou obecního úřadu obce s rozšířenou působností a organizují jejich přípravu,
- plní úkoly spojené s evakuací obyvatel podle rozhodnutí krajského úřadu nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností a poskytují potřebnou součinnost při ochraně majetku evakuovaných osob.

4.7 Právnícké osoby

Právnícké osoby mají při zajišťování obrany státu povinnost:

- poskytovat podle rozhodnutí obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo na výzvu krajského vojenského velitelství určené věcné prostředky pro potřeby zajišťování obrany státu, které vlastní,

- strpět činnosti spojené s výběrem, evidencí, určením a dodáváním věcných prostředků pro potřeby zajišťování obrany státu nebo s jejich kontrolou,
- bezodkladně oznamovat příslušnému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podstatné změny určených věcných prostředků, které mají význam pro jejich využitelnost,
- uposlechnout výzvy k dodání věcných prostředků k prověření opatření pro zabezpečení obrany státu,
- poskytovat na žádost příslušných správních úřadů a orgánů územních samosprávných celků údaje a informace v nezbytně nutném rozsahu pro potřeby přípravy a realizace opatření v zájmu zajišťování obrany státu.

Pokud právnické osoby mají zaměstnance, mají povinnost poskytovat pracovní volno těm zaměstnancům, kteří budou povoláni k pracovním výpomocem nebo k plnění pracovních povinností v zájmu zajišťování obrany státu za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu. Pokud jsou vlastníky nebo provozovateli objektů důležitých pro obranu státu, mají povinnost zabezpečit provozuschopnost těchto objektů pro účely zajištění obrany státu a umožnit jejich užití k těmto účelům.

4.8 Fyzické osoby

Fyzické osoby mají při zajišťování obrany státu povinnost:

- poskytovat podle rozhodnutí obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo na výzvu krajského vojenského velitelství určené věcné prostředky pro potřeby zajišťování obrany státu, které vlastní,
- strpět činnosti spojené s výběrem, evidencí, určením a dodáváním věcných prostředků pro potřeby zajišťování obrany státu nebo s jejich kontrolou,
- bezodkladně oznamovat příslušnému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podstatné změny určených věcných prostředků, které mají význam pro jejich využitelnost,
- uposlechnout výzvy k dodání věcných prostředků k prověření opatření pro zabezpečení obrany státu.

Pokud fyzické osoby mají zaměstnance, mají povinnost poskytovat pracovní volno těm zaměstnancům, kteří budou povoláni k pracovním výpomocem nebo k plnění pracovních povinností v zájmu zajišťování obrany státu za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

Pokud jsou vlastníky nebo provozovateli objektů důležitých pro obranu státu, mají povinnost zabezpečit provozuschopnost těchto objektů pro účely zajištění obrany státu a umožnit jejich užití k těmto účelům.

Fyzické osoby mají pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, nebyly-li od ní osvobozeny nebo nebyly-li povolány k mimořádné službě. Další povinností pak je účastnit se přípravy občanů k obraně státu, která je dobrovolná a za stavu hrožení státu a za válečného stavu povinná.

5 Plánování obrany státu

Plánování obrany státu je soubor opatření k zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším napadením a ke splnění požadavků na zajišťování obrany státu, zabezpečení mezinárodních smluvních závazků o společné obraně, včetně podílu ozbrojených sil České republiky na činnostech mezinárodních organizací ve prospěch míru a účasti na mírových operacích. Za proces plánování obrany státu a koordinaci jeho přípravy odpovídá Ministerstvo obrany.

5.1 Plány obrany státu

Plány obrany státu jsou výsledkem obranného plánování, plánování operací, mobilizačního plánování a plánování připravenosti obranného systému státu včetně operační přípravy státního území. V plánech obrany státu jsou rozpracována věcná, organizační a personální opatření určená k přípravě, řízení a organizaci zajišťování obrany státu nebo plnění mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně. Plány obrany státu upravuje nařízení vlády České republiky č. 139/2017 Sb., o plánování obrany státu, které stanovuje plány obrany státu a upřesňuje podrobnosti pro jejich zpracování. Plány obrany státu nejsou vzhledem ke své povaze a obsahu dokumenty veřejného charakteru.

5.1.1 Ústřední plán obrany státu

Plán je základním dokumentem pro organizaci opatření k přípravě, řízení a zajišťování obrany státu a ke splnění požadavků na zabezpečení mezinárodních smluvních závazků o společné obraně.

Ústřední plán obrany státu popisuje proces plánování obrany státu a odpovědnost jednotlivých součástí bezpečnostního systému České republiky při zajišťování obrany státu a zásady jejich organizace a řízení za stavu ohrožení státu vyhlášeného v souvislosti se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením, válečného stavu a za dalších situací zejména vojenského charakteru, jež se významně dotýkají bezpečnostních zájmů České republiky. Plán umožňuje vládě České republiky koordinovat činnost státu při hrozbě vzniku nebo po vzniku krizové situace související s vnějším napadením České republiky a zapojit součásti bezpečnostního systému České republiky do tohoto procesu.

Ústřední plán obrany státu zpracovává Ministerstvo obrany a předkládá ho ke schválení vládě České republiky. Pravidelná aktualizace probíhá vždy po čtyřech letech, anebo v případě, že dojde k zásadním změnám v euroatlantickém bezpečnostním prostředí nebo při zásadních změnách v disponibilních lidských, věcných a finančních zdrojích státu a ozbrojených sil České republiky.

Ústřední plán obrany státu obsahuje:

- Plán zajištění obrany státu

Plán popisuje systém zajišťování obrany státu a charakterizuje roli jednotlivých prvků bezpečnostního systému České republiky při řízení a organizaci obrany státu.

- Scénáře použití ozbrojených sil České republiky za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu

Scénáře použití ozbrojených sil České republiky za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu popisují a určují předpokládanou činnost ozbrojených sil České republiky při obraně státu.

Zpracovávají se na základě analýzy a vyhodnocení vojenských hrozeb a rizik ohrožení České republiky, která mohou přerůst v ozbrojený konflikt vyžadující použití ozbrojených sil České republiky a na základě závazků a schopností ozbrojených sil České republiky k obraně České republiky a společné obraně v souladu se Severoatlantickou smlouvou a závazky vůči Evropské unii. Ministerstvo obrany provádí podle vývoje bezpečnostní situace jejich aktualizaci.

- Plány činnosti státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků zpracované v rámci systému zajišťování obrany pro období míru, stav ohrožení státu a válečný stav

Plány obsahují povinnosti vlády České republiky, ústředních správních úřadů a územních samosprávných celků při zajišťování obrany České republiky, které vyplývají z právních předpisů.

V plánu jsou pro úplnost uvedeny dále pravomoci a povinnosti Parlamentu České republiky, prezidenta České republiky a zpravodajských služeb, které tyto subjekty mají uloženy ve vztahu k zajišťování obrany České republiky.

- Plán nezbytných dodávek

Plán nezbytných dodávek je zpracován ústředními správními úřady, krajskými úřady a obecními úřady obcí s rozšířenou působností v souladu se zákonem č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy, a o změně některých souvisejících zákonů, a je součástí krizového plánu zpracovaného podle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

Ministerstvo obrany má přístup do informačních systémů Správy státních hmotných rezerv, ve kterých jsou obsaženy údaje z Plánů nezbytných dodávek jednotlivých zpracovatelů zahrnující přehled nezbytných dodávek a jejich dodavatelů.

- Základní organizační a komunikační vazby v rámci systému zajišťování obrany státu

System obrany státu je institucionálním nástrojem pro plánování, organizaci a zajišťování obrany České republiky. Jeho základní funkcí je řízení, koordinace a zabezpečování činnosti příslušných součástí bezpečnostního systému České republiky, jejich orgánů, sil a prostředků při zajišťování obrany státu v míru, bezprostředně před vznikem krizové situace související s vnějším ohrožením České republiky nebo po vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. V této části

plánu jsou základní organizační a komunikační vazby v rámci systému obrany státu znázorněny schematicky a jsou doplněny o nejdůležitější působnosti jednotlivých prvků systému zajišťování obrany státu.

5.1.2 Plán odpovídajících sil a prostředků nezbytných k zajišťování obrany státu za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu

Plán stanovuje síly a prostředky, které je možno nasadit k odvrácení nebo omezení rozsahu vojenského ohrožení státu, anebo k plnění mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně proti napadení, s uvedením jejich početního rozsahu, věcného a personálního vybavení a schopností řešit uvedené úkoly.

Plán zpracovává Ministerstvo obrany.

5.1.3 Plán doplňování odpovídajících sil a prostředků nezbytných k zajišťování obrany státu za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu

Plán stanovuje pro období míru, stav ohrožení státu nebo válečný stav a pro mobilizaci ozbrojených sil České republiky počty vojenských útvarů, osob a vojenského materiálu a dále časové normy a způsob jejich doplňování při přípravě na zajišťování obrany státu.

Plán zpracovává Ministerstvo obrany.

5.1.4 Plány hospodářské mobilizace

Plány hospodářské mobilizace jsou zpracovávány na základě požadavků ozbrojených sil České republiky a ozbrojených bezpečnostních sborů na mobilizační dodávky.

Plány zpracovávají ústřední správní úřady, kterým právní předpisy svěřují pravomoc k řízení ozbrojených sil České republiky a ozbrojených bezpečnostních sborů. Jedná se o Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo financí.

5.1.5 Plán operační přípravy státního území České republiky

Plán zahrnuje souhrn opatření vojenského, ekonomického a obranného charakteru, která se plánují a uskutečňují v míru, za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu s cílem vytvořit na území státu nezbytné podmínky pro splnění úkolů ozbrojených sil České republiky a zabezpečení potřeb obyvatelstva. Na uvedených úkolech se podílejí ústřední státní orgány a orgány územních samosprávných celků.

Plán zpracovává Ministerstvo obrany.

5.1.6 Plán realizace operační přípravy státního území České republiky

Plán konkretizuje opatření operační přípravy státního území prováděná v gesci rezortu Ministerstva obrany.

Plán zpracovává Ministerstvo obrany.

5.1.7 Předběžné operační plány a stálé obranné plány

Plány se zpracovávají na základě vyhodnocení bezpečnostních rizik představujících hrozbu vnějšího napadení ČR.

Předběžné operační plány stanovují možnou reakci a postupy nasazení sil a prostředků k eliminaci potenciálních budoucích bezpečnostních hrozeb.

Stálé obranné plány stanovují operační postupy pro plnění úkolů ozbrojených sil České republiky v reakci na řešení dlouhodobých bezpečnostních rizik v míru.

Plány zpracovává Ministerstvo obrany.

5.1.8 Seznam opatření Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu

Seznam opatření Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu vychází z Manuálu systému reakce na krize Severoatlantické aliance, který přehledným způsobem popisuje systém krizového řízení NATO a jeho jednotlivé fáze a dále stanovuje procedury umožňující včasnou, koordinovanou a organizovanou reakci na možné krize.

Seznam opatření Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu je určen k podpoře řízení obrany státu a krizového řízení za krizových stavů vyhlášených v souvislosti se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením a za dalších situací, jež se významně dotýkají bezpečnostních zájmů České republiky.

Dokument, společně se zákonnými zmocněními, vytváří orgánům státní správy a územní samosprávy a dalším věcně příslušným orgánům předpoklady pro účinnou a koordinovanou činnost při reakci na krizovou situaci v jejím průběhu nebo ještě před jejím vznikem. K tomuto účelu obsahuje přehled opatření, kterými tyto orgány a další prvky bezpečnostního systému České republiky realizují svoji působnost v souvislosti s řešením zejména vojenských krizových situací. Jde především o opatření, která by mohla být v České republice vyhlášena Severoatlantickou aliancí.

Seznam opatření Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu je podle potřeby pravidelně aktualizován, a to zpravidla v návaznosti na vydání aktualizovaného Manuálu systému reakce na krize Severoatlantické aliance.

Dokument zpracovává Ministerstvo obrany a je schvalován vládou České republiky.

5.1.9 Katalog opatření Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu

Katalog opatření Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu obsahuje katalogové listy, v nichž jednotlivé orgány státní správy, územní samosprávy a další věcně příslušné orgány rozpracovávají svou působnost při realizaci opatření uvedených v Seznamu opatření Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu. Dokument obsahuje popis činností plánovaných k zajišťování obrany České republiky v míru, za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

Katalogové listy zpracovávají ministerstva, jiné ústřední správní úřady, Česká národní banka, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

Zpracování katalogu opatření Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu koordinuje Ministerstvo obrany.

5.1.10 Plány přípravy občanů k obraně státu

Plány stanovují zaměření přípravy občanů v období míru, za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, formy vzdělávací, výchovné a osvětové činnosti v oblasti přípravy občanů k obraně státu v období míru, za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu a rozsah přípravy občanů k obraně státu.

Plány zpracovávají ministerstva, jiné ústřední správní úřady, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

5.1.11 Dílčí plány obrany

V dílčích plánech obrany zpracovatelé plánují opatření k zajišťování obrany státu v okruhu své působnosti.

Plány zpracovávají ministerstva, jiné ústřední správní úřady, Česká národní banka, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností do jednoho roku ode dne schválení nebo aktualizace Ústředního plánu obrany státu.

Obsahová náplň dílčích plánů obrany je stanovena rozdílně pro:

- ministerstva, jiné ústřední správní úřady a Českou národní banku,
- kraje a Magistrát hlavního města Prahy,
- obce s rozšířenou působností a městské části určené Statutem hlavního města Prahy.

Náležitosti dílčího plánu obrany:

- plán činností zpracovatele při zajišťování obrany státu v období míru, za stavu ohrožení státu a za válečného stavu,
- plán odpovídajících sil a prostředků a plán doplňování odpovídajících sil a prostředků pro plnění úkolů zpracovatele na úseku obrany státu,

- katalogové listy k realizaci opatření Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu v oboru působnosti zpracovatele,
- plán nezbytných dodávek zpracovaný v souladu se zákonem č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů,
- přehled hlavních, záložních, chráněných a nechráněných krizových pracovišť,
- opatření k zabezpečení výběrového doplnění a mobilizace,
- opatření k plnění úkolů operační přípravy státního území vycházející z plánu operační přípravy státního území,
- plán přípravy občanů k obraně státu v oboru působnosti zpracovatele,
- přílohová část, jejíž součástí jsou zejména plán spojení a geografické podklady nezbytné pro zajištění připravenosti k obraně státu v období míru a obrany státu za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

Dílčí plán obrany ministerstev, jiných ústředních správních úřadů a České národní banky kromě výše uvedených náležitostí dále obsahuje:

- evidenci objektů důležitých pro obranu státu,
- popis předpokládaného použití a způsobu zabezpečení objektů důležitých pro obranu státu,
- kritéria stanovená pro krajské úřady k vyhodnocení objektů, které mohou být za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu napadeny, zpracovaná podle oboru působnosti zpracovatele,
- plánovaná opatření k zajišťování obrany státu stanovená rozhodnutím vlády České republiky, včetně specifikace jejich plánovaného finančního zabezpečení.

Dílčí plán obrany kraje kromě výše uvedených náležitostí dále obsahuje:

- samostatně vedenou evidenci objektů důležitých pro obranu státu umístěných na území kraje,
- samostatně vedenou evidenci objektů umístěných na území kraje, které za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu mohou být napadeny,
- návrh způsobu ochrany objektů, které za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu mohou být napadeny,
- opatření, jimiž jsou vytvářeny nezbytné podmínky pro zajištění životních potřeb obyvatel, fungování státní správy a samosprávy a zabezpečení výběrového doplnění a mobilizace a způsob koordinace realizace těchto opatření u obcí s rozšířenou působností,
- plán zajištění evakuace obyvatel a zabezpečení jejich nezbytných životních potřeb,
- přehled úkolů spojených s prověřením opatření pro zabezpečení obrany státu, které krajský úřad plní podle rozhodnutí Ministerstva obrany,
- soubornou evidenci o určených věcných prostředcích a jejich vlastníchích a o fyzických osobách určených za stavu ohrožení státu a za válečného stavu k pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci,
- evidenci vojáků v záloze navrhovaných ke zproštění výkonu mimořádné služby,
- evidenci krajským úřadem určených poskytovatelů zdravotních služeb k provedení lékařských prohlídek fyzických osob povolaných k plnění pracovní povinnosti a pracovní výpomoci,
- přehled úkolů, které ve správním obvodu kraje při zajišťování obrany státu plní jednotlivé obecní úřady obce s rozšířenou působností,

- popis předpokládaných vazeb součinnosti a spolupráce při plnění úkolů zajišťování obrany státu ve správním obvodu kraje,
- plán kontrol obecních úřadů obcí s rozšířenou působností při zajišťování obrany státu ve správním obvodu kraje.

Dílčí plán obrany obce s rozšířenou působností kromě výše uvedených náležitostí dále obsahuje:

- evidenci objektů umístěných ve správním obvodu obce s rozšířenou působností, které za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu mohou být napadeny,
- evidenci vhodných věcných prostředků a jejich vlastníků,
- evidenci fyzických osob určených za stavu ohrožení státu a za válečného stavu k pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci,
- evidenci vojáků v záloze navrhovaných ke zproštění výkonu mimořádné služby,
- návrh způsobu ochrany objektů, které za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu mohou být napadeny,
- opatření, jimiž jsou vytvářeny nezbytné podmínky pro zajištění životních potřeb obyvatel, fungování státní správy a samosprávy a zabezpečení výběrového doplnění a mobilizace,
- evidenci plných mocí vydaných pro zajištění výběru a kontroly vhodných věcných prostředků,
- evidenci plných mocí vydaných pro zajištění následné kontroly určených věcných prostředků,
- rozpis určených věcných prostředků podle druhu a množství na obce ve správním obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- plán zajištění evakuace obyvatel a zabezpečení jejich nezbytných životních potřeb podle rozhodnutí krajského úřadu,
- popis předpokládaných vazeb součinnosti a spolupráce při plnění úkolů zajišťování obrany státu ve správním obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- plán školení obecních úřadů k zajišťování obrany státu ve správním obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- plán kontrol obecních úřadů při zajišťování obrany státu ve správním obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- seznam úkolů k zabezpečení obrany státu, které ve správním obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností plní obecní úřady s uvedením jejich popisu.

Metodické pokyny pro zpracování a aktualizaci dílčích plánů obrany

Jednotnou formu zpracování dílčích plánů obrany upravuje Ministerstvo obrany v Metodických pokynech pro zpracování a aktualizaci dílčích plánů obrany. Jejich účelem je sjednotit formální úpravu dílčích plánů obrany a zpracovatelům umožnit využívat vzorové tiskopisy usnadňující zpracování dokumentace dílčích plánů obrany. Návody a vysvětlení jsou zpracovány tak, aby vyloučily pochybnosti o důvodech nebo rozsahu zpracování dokumentace a umožnily zpracovatelům zpracovat požadovanou dokumentaci s využitím informačních zdrojů nebo formulářů zpřístupněných Ministerstvem obrany způsobem umožňujícím dálkový přístup.

6 Krizové řízení NATO a Evropské unie

Charakter novodobých hrozeb, jež se vyznačují nebývalou komplexností, zapříčiňuje, že v současnosti prakticky neexistují krizové situace, které by mohly být s úspěchem řešeny čistě vojenským nebo civilním postupem a jejich zvládnutí proto vyžaduje efektivní spolupráci vojenských a civilních orgánů. Velký význam při řešení krizových situací se proto přikládá civilně-vojenské spolupráci, kdy se účast civilních expertů stává důležitou součástí zahraničních operací. Česká republika podporuje úsilí o co nejefektivnější využívání civilních a vojenských schopností.

Krizové řízení NATO poskytuje nástroje pro soustředěnou akci s cílem:

- přispět ke snížení napětí a prevenci vzniku krize, která by mohla mít vliv na bezpečnost členských států NATO,
- zajistit civilní a vojenskou připravenost v časových normách a přizpůsobit se různým druhům krizí, včetně schopnosti zabránit vojenské akci proti jakékoli členské zemi NATO,
- vzniklé krize efektivně zvládnout a zabránit možným konfliktům,
- při vzniku konfliktu předejít jeho další eskalaci, přesvědčit agresora přerušit útok a stáhnout se,
- po ukončení nepřátelských akcí zmírnit průběh krize a obnovit normální podmínky.

Při zvládnutí krizí jsou využívány tři vzájemně se posilující prvky, kterými jsou dialog, spolupráce s ostatními zeměmi a schopnost kolektivní obrany. Jejich účelem je zajistit, aby krizím, jež ovlivňují euroatlantickou bezpečnost, bylo možno předejít nebo je mírově řešit.

Krizová opatření NATO jsou zahrnuta do Systému reakce Severoatlantické aliance na krize (NATO Crisis Response System, NCRS).

6.1 Systém reakce Severoatlantické aliance na krize

Systém reakce Severoatlantické aliance na krize je systém, který zastřešuje krizové řízení v Severoatlantické alianci. Jeho účelem je zajištění celkové připravenosti NATO k podpoře rozhodné vojenské akce a k řešení krizových situací. Zahrnuje širokou škálu opatření, jejichž prostřednictvím lze reagovat na vznik nebo hrozbu vzniku krizové situace včas, koordinovaně a přiměřenými silami a prostředky.

Výchozím dokumentem tohoto systému je Manuál reakce Severoatlantické aliance na krize (NATO Crisis Response System Manual), který je každoročně revidován a podle potřeby aktualizován. Členské státy NATO přizpůsobují své příslušné národní systémy tak, aby byly kompatibilní se zásadami a procedurami v něm popsanými. V České republice se jedná o Národní systém reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu (viz kapitola 5.1.8 Seznam opatření Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu a kapitola 5.1.9 Katalog opatření Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu).

6.2 Cvičení orgánů krizového řízení NATO a Evropské unie

Cvičení je základní formou přípravy orgánů krizového řízení na činnosti při řešení krizových situací.

Mezinárodní cvičení orgánů krizového řízení NATO CMX (Crisis Management Exercise) jsou zaměřena na prověření aliančních postupů krizového řízení, plánování a rozhodování na strategické politicko-vojenské úrovni. Na národní úrovni jsou procvičovány zejména činnosti orgánů krizového řízení při přijímání rozhodnutí na strategické úrovni k řešení vzniklé krizové situace a procedury národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu.

Mezinárodní cvičení orgánů krizového řízení Evropské unie jsou procedurální velitelsko-štábní cvičení strategické politicko-vojenské úrovně. Jejich cílem je procvičit a dále zlepšovat schopnosti Evropské unie zvládat krize a implementovat komplexní přístup ke konfliktům a krizím se zaměřením na rozhodovací a plánovací procesy společné bezpečnostní a obranné politiky.

Cvičení orgánů krizového řízení NATO a Evropské unie probíhají bez nasazení vojsk a v České republice se jich účastní kromě Ministerstva obrany také vybrané ústřední správní úřady. Zapojení České republiky do cvičení orgánů krizového řízení NATO a Evropské unie představuje konkrétní formu plnění závazku České republiky vůči spojencům při zajišťování podílu na kolektivní bezpečnosti.

7 Šestifázový proces řízení obrany České republiky

Pokud se objeví reální hrozba vnějšího napadení České republiky, bude vláda České republiky reagovat přijetím konkrétních opatření k zajištění obrany státu a Česká republika se aktivně zapojí do procesu krizového řízení NATO. Příprava, řízení a zajišťování obrany státu, plnění požadavků na zabezpečení mezinárodních smluvních závazků o společné obraně a řešení dalších situací vojenského charakteru, jež se významně dotýkají bezpečnostních zájmů státu, budou realizovány prostřednictvím šestifázového procesu řízení obrany České republiky. Tento proces je průběžně harmonizován s procesem krizového řízení NATO (NATO Crisis Response System, NCRS) včetně provázání jednotlivých fází, časových lhůt, formátů a vzájemných vazeb jednotlivých dokumentů a rozhodnutí.

Nezkrácený proces řízení obrany České republiky zahrnuje tyto fáze:

- identifikace hrozby a varování,
- hodnocení krizové situace,
- zpracování variant reakce na krizi,
- plánování opatření k obraně České republiky,
- příprava a realizace opatření k obraně České republiky,
- návrat ke stabilitě.

Doba trvání jednotlivých fází je proměnná a nelze ji přesně stanovit. Bude se odvíjet od charakteru krize a od konkrétní bezpečnostní situace v České republice či v euroatlantickém prostoru a bude závislá rovněž na době plnění jednotlivých opatření v rámci každé fáze. V průběhu celého procesu zajišťování obrany České republiky mohou být v kterékoli fázi vyhlášována a přijímána opatření, uvedená v dokumentaci Národního systému reakce na krize pro potřeby řízení obrany státu nebo opatření deklarovaná Severoatlantickou aliancí v rámci systému krizového řízení NATO. Jednotlivá opatření pak budou implementována příslušnými ústředními správními úřady a orgány územních samosprávných celků.

8 Operační příprava státního území

Operační příprava státního území je souhrn opatření vojenského, ekonomického a obranného charakteru, která se plánují a uskutečňují v míru, za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu s cílem vytvořit na území státu nezbytné podmínky pro splnění úkolů ozbrojených sil České republiky a zabezpečení potřeb obyvatelstva.

Z hlediska zajišťování obrany státu se všechna výše uvedená opatření provádí v oblasti obranné infrastruktury. Tu lze definovat, jako soubor objektů, staveb, pozemků, zařízení, služeb, výrobních a nevýrobních systémů, bez ohledu na formu vlastnictví a způsob využití, jejichž zničení, narušení nebo omezení činnosti by v míru, za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu ohrozilo plnění úkolů ozbrojených sil České republiky, ostatních prvků bezpečnostního systému České republiky, spojeneckých ozbrojených sil a ochrany obyvatelstva.

Obranná infrastruktura se podle formy vlastnictví dělí na:

- vojenskou infrastrukturu (vojenské objekty důležité pro obranu státu),
- nevojenskou infrastrukturu (nevojenské objekty důležité pro obranu státu, objekty možného napadení a krizová pracoviště).

Objekty důležité pro obranu státu jsou pozemky, stavby a další objekty strategického významu, jejichž poškozením, částečným nebo celkovým zničením získá nepřítel zjevné vojenské výhody a podstatně naruší obranu České republiky před vnějším napadením.

Vojenské objekty důležité pro obranu státu jsou pozemky a stavby umístěné ve vojenských újezdech, které mají z politického, vojenského nebo hospodářského hlediska význam pro zajišťování obrany státu, zejména pro zabezpečení základních funkcí státu a zabezpečení ozbrojených sil České republiky. Dále to jsou pozemky a stavby, k nimž výkon vlastnického práva státu a jiných majetkových práv vykonává Ministerstvo obrany nebo právnická osoba jím zřízená nebo založená.

Nevojenské objekty důležité pro obranu státu jsou pozemky a stavby určené k ochraně obyvatel, pozemky, stavby a další objekty strategického významu, které určí vláda České republiky a pozemky a stavby, které za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu mohou mít strategický význam a které určí vláda České republiky.

Objekty možného napadení jsou objekty, které za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu mají na území kraje funkci nebo umístěním zásadní význam pro zabezpečení mobilizace ozbrojených sil České republiky, plnění opatření k zajišťování obrany, zajištění základních životních potřeb obyvatel a fungování státní správy a územní samosprávy.

Krizová pracoviště zřizují a využívají pro řešení vojenských i nevojenských krizových situací státní orgány a orgány územních samosprávných celků. Krizová pracoviště mohou být hlavní a záložní, chráněná či nechráněná.

Přehled objektů obranné infrastruktury vede Ministerstvo obrany v aplikačním programovém vybavení informačního systému mobilizační přípravy modulu operační příprava státního území (APV ISMP OPSÚ).

Opatření operační přípravy státního území České republiky jsou uvedena v Plánu operační přípravy státního území České republiky, který zpracovává Ministerstvo obrany v součinnosti s ústředními správními úřady a orgány územních samosprávných celků, do jejichž působnosti spadají úkoly operační přípravy státního území České republiky (viz 5.1.5 Plán operační přípravy státního území České republiky).

9 Ozbrojené síly České republiky

K zajišťování své bezpečnosti vytváří Česká republika ozbrojené síly České republiky. Postavení, úkoly a členění ozbrojených sil České republiky upravuje zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.

9.1 Členění

Ozbrojené síly České republiky se člení na Armádu České republiky, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Vrchním velitelem ozbrojených sil České republiky je prezident republiky.

9.2 Úkoly

Základním úkolem ozbrojených sil České republiky je připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení. Ozbrojené síly České republiky plní rovněž úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně proti napadení. Ozbrojené síly České republiky se podílejí na činnostech ve prospěch míru a bezpečnosti, a to zejména účastí v operacích na podporu a udržení míru a při záchranných a humanitárních akcích. S ozbrojenými silami jiných států spolupracují ozbrojené síly České republiky na základě mezinárodních smluv.

9.3 Armáda České republiky

Armáda České republiky je hlavní složkou ozbrojených sil České republiky. Velení Armádě České republiky zabezpečuje Generální štáb Armády České republiky, v jehož čele stojí náčelník Generálního štábu Armády České republiky.

Armádu České republiky lze vedle jejího hlavního úkolu, kterým je příprava na obranu a obrana České republiky, dále použít:

- na základě rozhodnutí vlády České republiky ke střežení objektů důležitých pro obranu státu,
- na základě rozhodnutí vlády České republiky k plnění úkolů Policie České republiky, pokud síly a prostředky Policie České republiky nebudou dostatečné k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti,
- k záchranným pracím při pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí nebo k likvidaci následků pohromy (v souladu s Ústředním poplachovým plánem integrovaného záchranného systému nebo na základě rozhodnutí vlády České republiky),
- k odstranění jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky,
- k letecké dopravě ústavních činitelů,
- k zabezpečení letecké zdravotnické dopravy,
- k zabezpečení dopravy pro vlastní potřeby,
- k poskytování leteckých služeb,
- k zabezpečování dopravy na základě rozhodnutí vlády České republiky,
- k zabezpečení kulturních, vzdělávacích, sportovních a společenských akcí,
- k plnění humanitárních úkolů civilní obrany.

10 Použití Armády České republiky při řešení mimořádných událostí nevojenského charakteru

Použití Armády České republiky při řešení mimořádných událostí nevojenského charakteru je dočasné nasazení vojenských útvarů a vojenských zařízení s potřebným vojenským materiálem pod velením velitele nebo náčelníka, k němuž dochází, pokud příslušné správní úřady, orgány územních samosprávných celků nebo požární ochrana nemohou zajistit záchranné práce nebo likvidaci následků mimořádné události vlastními silami.

Armádu České republiky lze poskytnout v souladu se zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, na:

- plánovanou pomoc na vyžádání při záchranných a likvidačních pracích jako ostatní složku integrovaného záchranného systému; jedná se o poskytnutí vyčleněných sil a prostředků Armády České republiky pouze na žádost Operačního a informačního střediska Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (OPIS GŘ HZS ČR); vyčleněné síly a prostředky jsou síly a prostředky Armády České republiky, které jsou zařazeny v Ústředním poplachovém plánu integrovaného záchranného systému;
- ostatní pomoc složkám integrovaného záchranného systému; jedná se o nasazení vojenských útvarů a vojenských zařízení při provádění záchranných a likvidačních prací na žádost Hasičského záchranného sboru kraje, krajského úřadu nebo Ministerstva vnitra.

Použití Armády České republiky k záchranným pracím mohou vyžadovat:

- hejtmani krajů a starostové obcí, v jejichž obvodu došlo k pohromě, u náčelníka Generálního štábu Armády České republiky,
- hejtmani krajů a starostové obcí nebo velitel zásahu a velitel jednotky požární ochrany, hrozí-li nebezpečí z prodlení, u velitele vojenského útvaru nebo u náčelníka vojenského zařízení, které jsou nejbližší místu pohromy,
- Ministerstvo vnitra v souladu s Ústředním poplachovým plánem integrovaného záchranného systému prostřednictvím OPIS GŘ HZS ČR,
- hejtmani a starostové obcí s rozšířenou působností v souladu s příslušným poplachovým plánem integrovaného záchranného systému prostřednictvím OPIS IZS kraje,
- velitel zásahu na místě zásahu u velitelů a vedoucích složek integrovaného záchranného systému, v ostatních případech prostřednictvím místně příslušného OPIS IZS,
- Hasičský záchranný sbor kraje, krajský úřad nebo Ministerstvo vnitra jako ostatní pomoc.

V případě, že by nasazení sil a prostředků Armády České republiky ohrozilo plnění základního úkolu ozbrojených sil České republiky, může být odmítnuto.

Je-li při pohromě ohrožena podstatná část území České republiky, rozhoduje o použití Armády České republiky k záchranným pracím vláda České republiky na návrh ministra vnitra.

Použití Armády České republiky k likvidačním pracím mohou vyžadovat:

- Ministerstvo vnitra v souladu s Ústředním poplachovým plánem integrovaného záchranného systému prostřednictvím OPIS GR HZS ČR,
- hejtmani a starostové obcí s rozšířenou působností v souladu s příslušným poplachovým plánem integrovaného záchranného systému prostřednictvím OPIS IZS kraje,
- velitel zásahu na místě zásahu u velitelů a vedoucích složek integrovaného záchranného systému, v ostatních případech prostřednictvím místně příslušného OPIS IZS,
- Hasičský záchranný sbor kraje, krajský úřad nebo Ministerstvo vnitra pro potřebu složek integrovaného záchranného systému jako ostatní pomoc.

Použití Armády České republiky k odstraňování jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky mohou vyžadovat:

- vedoucí správních úřadů, orgánů územní samosprávy, právnických osob a požární ochrany u náčelníka Generálního štábu Armády České republiky.

Použití Armády České republiky v případě vzniku radiační nehody nebo radiační havárie na jaderné elektrárně mohou vyžadovat:

- na jaderné elektrárně Temelín hejtman Jihočeského kraje nebo v případě nebezpečí z prodlení ředitel Hasičského záchranného sboru Jihočeského kraje,
- na jaderné elektrárně Dukovany hejtman kraje Vysočina a hejtman Jihomoravského kraje nebo v případě nebezpečí z prodlení ředitel Hasičského záchranného sboru Kraje Vysočina a ředitel Hasičského záchranného sboru Jihomoravského kraje.

V souladu se zákonem č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, je Armáda České republiky na dobu nezbytně nutnou připravena také k posílení Policie České republiky v souvislosti s potřebou zajistit vnitřní pořádek a bezpečnost, pokud síly a prostředky Policie České republiky nejsou dostatečné.

Vojáci povolání k plnění úkolů Policie České republiky mají při plnění úkolů Policie České republiky oprávnění a povinnosti policistů, pokud vláda České republiky rozsah těchto oprávnění a povinností neomezí. Vojáci plní úkol ve vojenském stejnokroji označení rukávovou páskou nebo reflexní vestou s označením „POLICIE“ a případně průkazem potvrzujícím oprávnění k plnění úkolů policie. Konkrétní úkol, rozsah jeho plnění a výzbroj příslušníků Armády České republiky stanoví nařízení vlády České republiky.

11 Krajská vojenská velitelství

Krajská vojenská velitelství jsou vojenské správní úřady, které vykonávají ve svém územním obvodu státní správu a plní úkoly obrany státu v souladu se zákonem č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon) a zákonem č. 45/2016 Sb., o službě vojáků v záloze.

Hlavním úkolem krajských vojenských velitelství je:

- plánování a zabezpečování mobilizační přípravy,
- provádění mobilizace a projednávání této problematiky s územními orgány státní správy a územní samosprávy,
- evidence občanů České republiky k branné povinnosti,
- koordinace zajišťování věcných prostředků ve prospěch Armády České republiky,
- administrativní zabezpečení procesů přijetí uchazečů do služebního poměru vojáka z povolání,
- komplexní zabezpečení výstavby jednotek aktivní zálohy.
- za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu povolání občanů k odvodnímu řízení,
- na základě nařízení vlády České republiky,
- rozhodování o zproštění výkonu mimořádné služby a vedení evidence zproštěných vojáků v záloze,
- zřizování a činnost komisí k vedení přezkumného řízení u vojáků v záloze.

Ředitel krajského vojenského velitelství je členem bezpečnostní rady kraje a členem krizového štábu kraje.

Názvy, sídla a územní obvody krajských vojenských velitelství:

Název	Sídlo	Územní obvod
Krajské vojenské velitelství hlavní město Praha	Praha	území hlavního města Prahy
Krajské vojenské velitelství Praha	Praha	území Středočeského kraje
Krajské vojenské velitelství České Budějovice	České Budějovice	území Jihočeského kraje
Krajské vojenské velitelství Plzeň	Plzeň	území Plzeňského kraje
Krajské vojenské velitelství Karlovy Vary	Karlovy Vary	území Karlovarského kraje
Krajské vojenské velitelství Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	území Ústeckého kraje
Krajské vojenské velitelství Liberec	Liberec	území Libereckého kraje

Krajské vojenské velitelství Hradec Králové	Hradec Králové	území Královéhradeckého kraje
Krajské vojenské velitelství Pardubice	Pardubice	území Pardubického kraje
Krajské vojenské velitelství Jihlava	Jihlava	území Kraje Vysočina
Krajské vojenské velitelství Brno	Brno	území Jihomoravského kraje
Krajské vojenské velitelství Olomouc	Olomouc	území Olomouckého kraje
Krajské vojenské velitelství Ostrava	Ostrava	území Moravskoslezského kraje
Krajské vojenské velitelství Zlín	Zlín	území Zlínského kraje

12 Branná povinnost

Problematiku branné povinnosti upravuje zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon).

Branná povinnost je povinnost státního občana České republiky plnit úkoly ozbrojených sil České republiky. Branné povinnosti podléhají všichni občané České republiky od osmnácti do šedesáti let věku.

Branná povinnost zahrnuje povinnost občana:

- podrobit se odvodnímu řízení, v rámci kterého se rozhoduje o schopnosti občana vykonávat vojenskou činnou službu na základě lékařského posudku o zdravotní způsobilosti vyhotoveného civilními lékaři odvodní komise na základě zdravotních údajů vyplněných v dotazníku občana registrujícím lékařem a případně výsledků odborných vyšetření od určených poskytovatelů zdravotních služeb,
- vykonávat vojenskou činnou službu
 - v míru formou dobrovolného převzetí výkonu branné povinnosti (služební poměr vojáka z povolání, příprava vojáka v záloze k plnění úkolů ozbrojených sil České republiky nebo služba v operačním nasazení); v těchto případech o schopnosti občana vykonávat vojenskou činnou službu rozhoduje krajské vojenské velitelství,
 - na základě lékařského posudku o zdravotní způsobilosti k vojenské činné službě vyhotoveného vojenským poskytovatelem zdravotních služeb,
 - za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu formou povinné mimořádné služby,
- plnit další povinnosti stanovené branným zákonem.

13 Záloha ozbrojených sil České republiky

Pro doplňování ozbrojených sil České republiky je určena záloha ozbrojených sil České republiky, jejíž částí je aktivní záloha vytvářená podle § 5 branného zákona. Voják, který nevykonává vojenskou činnou službu a má brannou povinnost, je vojákem v záloze.

Voják v záloze se předurčí pro doplnění ozbrojených sil České republiky podle potřeb ozbrojených sil České republiky.

Nástrojem pro naplnění práva občanů podílet se v době míru na zajišťování obrany České republiky je institut aktivní zálohy, který propojuje ozbrojené síly České republiky s veřejností. V aktivní záloze jsou občané, kteří se rozhodli dobrovolně převzít výkon branné povinnosti, přitom dále vykonávají svá civilní povolání. Základním úkolem vojáků v aktivní záloze je příprava na plnění úkolů ozbrojených sil České republiky během stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Vojáci v aktivní záloze mohou být vysláni k výkonu služby v operačním prostoru nasazení mimo území České republiky. Na plnění úkolů podle svého předurčení se připravují již v míru v organických jednotkách. Kromě toho mohou vojáci v aktivní záloze v době míru plnit některé úkoly při řešení nevojenských krizových situací nebo sloužit v operačním nasazení u vojenských útvarů, pro něž jsou předurčeni. Dalším nástrojem a možností občanů podílet se v době míru na zajišťování obrany České republiky je i účast na dobrovolném vojenském cvičení.

Vojákem v aktivní záloze se může stát osoba, která dosáhla věku 18 let, je trestně bezúhonná, zdravotně způsobilá, nepodporuje, nepropaguje nebo nesympatizuje s hnutím, které prokazatelně směřuje k potlačování práv a svobod člověka nebo hlásá národnostní, náboženskou nebo rasovou zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob a požádala o zařazení do aktivní zálohy. Ke službě v aktivní záloze se mohou občané přihlásit na krajských vojenských velitelstvích, popř. v rekrutačních střediscích Armády České republiky. Do aktivní zálohy je voják zařazen na základě správního rozhodnutí krajského vojenského velitelství, a to vždy na dobu nejdéle 3 let. V případě potřeby ozbrojených sil České republiky mohou být na základě rozhodnutí ředitele krajského vojenského velitelství vydaného do dvou let po zániku jejich služebního poměru vojáka z povolání do aktivní zálohy zařazeni vojáci v záloze – bývalí vojáci z povolání i bez jejich žádosti, a to na dobu nejdéle tří let.

Podmínkou zařazení občana do aktivní zálohy je jeho zdravotní způsobilost, potřeba ozbrojených sil České republiky a splnění podmínek podle zákona o službě vojáků v záloze.

Do aktivní zálohy se nezařazuje voják v záloze, kterému se podle § 25 odst. 1 a 2 branného zákona stanoví výjimka z povinnosti dostavit se k odvodnímu řízení a vykonávat mimořádnou službu. Jde např. o poslance a senátory Parlamentu České republiky, členy vlády České republiky, soudce Ústavního soudu, hejtmany krajů, příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů a další. Služba v aktivní záloze je finančně kompenzována. Finanční podpora náleží rovněž zaměstnavateli, jehož zaměstnanec, zařazený do aktivní zálohy, nekonal práci pro překážku v práci v obecném zájmu z důvodu povolání k výkonu pravidelného vojenského cvičení nebo služby v operačním nasazení.

14 Příprava občanů k obraně státu

Za zajišťování obrany státu odpovídá v souladu se zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, vláda České republiky. Svůj díl odpovědnosti nesou kromě institucí státní správy a územní samosprávy také občané.

Příprava občanů k obraně státu má charakter vzdělávání a provádí se v rámci základního a středního vzdělávání i v rámci jiné státem uznané vzdělávací činnosti. Pro ostatní občany je v míru tato příprava dobrovolná. Za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu je příprava občanů k obraně státu povinná.

Příprava občanů k obraně státu je nedílnou součástí plánování obrany státu. Úroveň připravenosti občanů v této oblasti významně ovlivňuje funkčnost systému zajišťování obrany České republiky jako celku. Kvalita, pravidelnost a komplexní zaměření přípravy občanů k obraně státu přispívají ke snižování škod na majetku a zejména ke snižování ztrát na lidských životech při vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, ale i při běžných mimořádných událostech či za krizových situací nevojenského charakteru.

Obrana státu by měla být chápána nejen jako významná občanská povinnost vyplývající z právního řádu, ale také jako silný morální závazek. Mravní povědomí občanů, založené na upřímné národní hrdosti, pochopení osobní spoluodpovědnosti za bezpečnost státu a na vůli, motivaci, odhodlání a zájmu občanů hájit jeho zájmy v případném ozbrojeném konfliktu, je pro dlouhodobé budování a udržování základních funkcí moderního státu rozhodující.

Součástí procesu přípravy občanů k obraně státu je cílevědomá výchova a vzdělávání všech skupin obyvatelstva v duchu národních zájmů a vojenských tradic, poznávání vlastní historie včetně předávání využitelných zkušeností ze strany starších generací, pochopení žebříčku hodnot ve společnosti a získávání uplatnitelných vědomostí, dovedností a návyků. Upevňování občanského vědomí k obraně státu může významně přispět k vytváření pozitivního vztahu občanů k vlasti, motivovat je k širší občanské aktivitě a omezit jejich lhostejnost ke správě věcí veřejných.

Úroveň připravenosti občanů k obraně státu je odrazem kvality fungování společnosti a její kultury. Lze také říci, že připravenost, obranyschopnost, odolnost, motivace, vůle, aktivita a zdatnost státu je v přímé úměře s kvalitou těchto atributů u jeho občanů.

Ministerstvo obrany zpracovává v souladu se zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, koncepci přípravy občanů k obraně státu. Tato koncepce je součástí struktury strategických a koncepčních dokumentů pro oblast bezpečnosti a obrany státu, jež společně vytvářejí podmínky pro realizaci opatření k zajišťování obrany České republiky. Koncepce popisuje aktuální stav v oblasti provádění přípravy občanů k obraně státu a uvádí úkoly k odstranění zjištěných nedostatků. Koncepci přípravy občanů k obraně státu schvaluje vláda České republiky.

Ministerstvo obrany podporuje vzdělávání v oblasti přípravy občanů k obraně státu prostřednictvím následujících nástrojů:

- Akreditované školení pro učitele základních a středních škol

Školení je prováděno v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Probíhá zdarma v zařízeních Ministerstva obrany, zpravidla na jednotlivých krajských vojenských velitelstvích, případně na vybraných úřadech územní samosprávy. Účastníci školení obdrží osvědčení o absolvování školení a výukové a propagační materiály. Informace o obsahu školení a plán jejich realizace na kalendářní rok jsou zveřejňovány na internetových stránkách www.pokos.army.cz.

- Prezentační program pro základní a střední školy

Prezentace a ukázky nenahrazují vzdělávací proces, probíhající podle školních vzdělávacích programů, pouze jej svojí atraktivní a soutěživou formou vhodně doplňují. Cílem tohoto programu je zprostředkovat interaktivní setkání s příslušníky Armády České republiky a vhodnou formou vysvětlit žákům skutečnosti, které souvisejí s obranou státu, historií a tradicemi naší armády a jejím zapojením do řešení krizových situací vojenského i nevojenského charakteru. Ukázky a prezentace se odehrávají přímo v prostorách škol a díky své jedinečnosti zvyšují emocionální prožitek žáků a studentů. V jejich průběhu vojáci představují Armádu České republiky a její poslání a na základě osobních zkušeností osvětlují působení ozbrojených sil České republiky v zahraničních operacích a misích. Žáci a studenti si také mohou prohlédnout a vyzkoušet vojenskou výzbroj a výstroj, k vidění jsou ukázky vojenských, policistů, chemiků, zdravotníků, kynologů či jiných odborností.

- Prezentace Armády České republiky na veřejnosti

Vojáky a vojáci Armády České republiky se zúčastňují akcí pořádaných Ministerstvem obrany nebo jinými subjekty. Cílem akcí je seznámit veřejnost s úkolem a posláním Armády České republiky a s jejím zapojením do řešení krizových situací.

- Dotační programy

Na podporu aktivit přispívajících k naplňování vládou České republiky schválené Koncepce přípravy občanů k obraně státu poskytuje Ministerstvo obrany v rámci státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím neinvestiční státní účelové dotace. Dotace jsou určeny zapsaným spolkům, nadacím, nadačním fondům, ústavům, obecně prospěšným společnostem a církevním právnickým osobám. Výběrové řízení na další kalendářní rok probíhá zpravidla v září. Pravidla pro udělování dotací, vzory podání, kritéria pro hodnocení projektů a všechny další informace jsou k dispozici na webu www.army.cz.

15 Související právní předpisy

- **Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky**

Nejvyšší právní předpis státu, vytváří pravidla výkonu státní moci. V článku 43 upravuje vyhlášení válečného stavu, účast České republiky v mezinárodních obranných systémech a vyslání ozbrojených sil České republiky do zahraničí a pobyt cizích vojsk na území státu. V článku 63 připisuje prezidentovi republiky roli vrchního velitele ozbrojených sil České republiky.

- **Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky**

Definuje nástroje státu k plnění jeho základní povinnosti, tzn. zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrany jejích demokratických základů a ochrany životů, zdraví a majetkových hodnot. Vymezuje nouzový stav a stav ohrožení státu, zřizuje bezpečnostní radu státu.

- **Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky.**

Vymezuje působnosti ústředních orgánů státní správy České republiky.

- **Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky**

Upravuje postavení, úkoly a členění ozbrojených sil České republiky.

- **Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání**

Zákon upravuje vznik, změnu, zánik a obsah služebních poměrů vojáků z povolání.

- **Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky**

Stanovuje povinnosti státních orgánů, územních samosprávných celků a právnických a fyzických osob k zajišťování obrany České republiky před vnějším napadením. Upravuje problematiku přípravy občanů k obraně státu, uvádí její základní zaměření a stanovuje podíl jednotlivých subjektů na její realizaci.

- **Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon)**

Obsahuje ustanovení o branné povinnosti a opatření související s vyhlášením stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

- **Zákon č. 45/2016 Sb., o službě vojáků v záloze**

Obsahuje ustanovení o právním postavení vojáka v záloze, průběh vojenské činné služby, na kterou byl voják v záloze povolán, jeho nároky související s výkonem vojenské činné služby, podmínky pro zařazení a vyřazení z aktivní zálohy a podmínky finanční podpory zaměstnavatele vojáka v aktivní záloze.

- **Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů**

Vymezuje integrovaný záchranný systém a stanovuje jeho složky a jejich působnost. Stanovuje působnost a pravomoc orgánů státní správy a územní samosprávy. Uvádí práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události, při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení krizových stavů.

- **Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)**

Stanovuje působnost a pravomoc orgánů státní správy a územní samosprávy a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením, a jejich řešení. Definuje stav nebezpečí.

- **Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů**

Upravuje přípravu hospodářských opatření pro krizové stavy a přijetí hospodářských opatření po vyhlášení krizových stavů.

- **Zákon č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky**

Stanovuje právní poměry a podmínky pro pobyt ozbrojených sil jiných států na území České republiky.

- **Zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii)**

Vymezuje působnost, postavení a činnost Vojenské policie.

- **Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky**

Upravuje postavení, působnost, koordinaci, spolupráci a kontrolu zpravodajských služeb České republiky, ukládání úkolů zpravodajským službám, podávání zpráv těmito službami a poskytování informací zpravodajským službám.

16 Související strategické, koncepční a jiné zásadní dokumenty

- **Bezpečnostní strategie České republiky (2015)**

Základní dokument bezpečnostní politiky České republiky. Definiuje hodnoty a zájmy České republiky a popisuje současné bezpečnostní prostředí, včetně trendů a hrozeb i jejich možných dopadů na české zájmy. Stanovuje přístupy, jak těmto hrozbám čelit s využitím všech možných národních, bilaterálních i multilaterálních nástrojů. Popisuje strukturu a funkce jednotlivých prvků bezpečnostního systému České republiky.

- **Obranná strategie České republiky (2017)**

Představuje záměr České republiky k zajištění obrany státu. Popisuje základní zásady výstavby a činnosti systému obrany státu, hlavní úkoly ozbrojených sil České republiky a politicko-vojenské ambice České republiky. Konstatuje, že obrana České republiky je založena na třech pilířích - zodpovědném přístupu státu, moderních a akceschopných ozbrojených silách České republiky a uvědomělých občanech. V textu zdůrazňuje občanskou povinnost k obraně státu.

- **Koncepce přípravy občanů k obraně státu 2019-2024 (2019)**

Koncepce popisuje cílový stav systému provádění přípravy občanů k obraně státu z hlediska celospolečenské potřeby, stanovuje priority a směry dalšího vývoje v této oblasti a uvádí důležitá opatření k dosažení cílového stavu. Zdůrazňuje klíčovou roli občana a nutnost jeho aktivního přístupu k získávání potřebných znalostí a dovedností a osvojení způsobů chování využitelných v případě jeho zapojení do zajišťování obrany státu.

- **Koncepce výstavby Armády České republiky 2030 (2019)**

Stanovuje minimální požadavky na schopnosti Armády České republiky a zdrojová východiska na jejich dosažení. Definiuje nejpravděpodobnější záměr použití Armády České republiky za předpokládaného vývoje bezpečnostního prostředí.

- **Koncepce mobilizace ozbrojených sil České republiky (2013)**

Koncepce postihuje provedení mobilizace, způsob doplnění ozbrojených sil České republiky, velikost mobilizačních příprav v míru a navrhuje proces přípravy pro převedení ozbrojených sil České republiky z mírové do válečné organizační struktury.

- **Koncepce operační přípravy státního území České republiky (2017)**

Zabývá se zabezpečením operační přípravy státního území České republiky v míru, za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

- **Koncepce aktivní zálohy ozbrojených sil České republiky (2013)**

Stanovuje cíle a postupy tvorby, použití a rozvoje aktivní zálohy ozbrojených sil České republiky v systému zajišťování obrany České republiky ve střednědobém horizontu.

- **Doktrína Armády České republiky (2013)**

Doktrína definuje a objasňuje strategické a operační principy pro přípravu, vedení a zabezpečení jednotlivých typů operací, na kterých se Armáda České republiky

může v souladu s platnými právními předpisy a mezinárodními smlouvami podílet. Doktrína je využitelná rovněž orgány státní správy a územní samosprávy spolupracujícími s Armádou České republiky při řešení krizových situací na území státu.

- **Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 (2013)**

Popisuje současný stav ochrany obyvatelstva v České republice. Definuje základní principy ochrany obyvatelstva a nástroje, jejichž prostřednictvím bude v následujícím období realizována. Obsahuje základní úkoly pro realizaci stanovených priorit.

17 Doporučené internetové odkazy

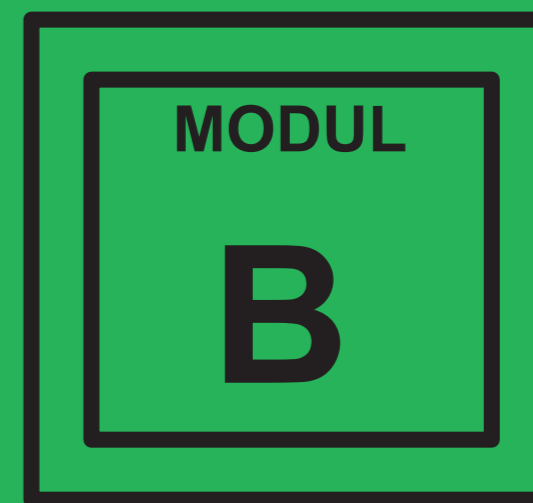
- **Ministerstvo obrany a Armáda České republiky:**
www.army.cz
- **Severoatlantická aliance:**
www.nato.int
www.natoaktual.cz
- **Společná bezpečnostní a obranná politika Evropská unie:**
www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/vnejsi_vztahy_eu/spolecna_zahranicni_a_bezpecnostni/institucionalni_zajisteni_a_nastroje.html
www.eeas.europa.eu
- **Pracovní a poradní orgány vlády České republiky:**
www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady
- **Hradní stráž**
www.hrad.army.cz
- **Vojenská policie**
www.vp.army.cz
- **Příprava občanů k obraně státu:**
www.pokos.army.cz
- **Humanitární mise a zahraniční operace:**
www.mise.army.cz
- **Vojenská historie:**
www.vhu.cz
www.csol.cz
- **Pocta padlým veteránům:**
www.inmemoriam.army.cz

Poznámky:

Poznámky:

Název	MODUL - B; zajišťování obrany státu
Autoři	Kolektiv autorů
Nakladatel	Ministerstvo vnitra
Vydal	MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, Kloknerova 26, 148 01 Praha 414
Tisk	Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., Bartůňkova 4, 149 01 Praha 4
Vydání	První
Rok vydání	2020
Náklad	1000 ks
ISBN	978-80-7616-066-8

MINISTERSTVO OBRANY

ZAJIŠŤOVÁNÍ OBRANY STÁTU

Praha 2020